

Svätý Ján Bosko, kňaz, rehoľník a vychovávateľ (1815 - 1888)

Sv. Ján Bosko Tento významný svätec 19. storočia a zakladateľ rehoľnej spoločnosti saleziánov pochádzal so severného Talianska, z blízkosti mesta Turína. Narodil sa 16. augusta 1815 v osade Becchi patriacej do mestečka Castelnovo d'Asti, ktoré neskôr pomenovali na svätcovu počesť Castelnovo Don Bosco.

Jánov otec bol dva razy ženatý. Z prvého manželstva mal syna Antona. V druhom manželstve sa mu narodili ďalší dvaja chlapci: Jozef a Ján. Keď mal najmladší Ján dva roky, otec náhle zomrel na zápal pľúc. Takto sa stal sirotou bez otca ten, ktorého neskôr nazývali otcom sirôt.

Po manželovej smrti sa Jánova matka Margita usilovala nahradiť svojho muža v ťažkej poľnohospodárskej práci i vo výchove troch chlapcov, ktorí mali veľmi rozdielne povahy. Pri výchove si počínala jemne, ale pevne. Najťažšie chvíle jej spôsoboval nevlastný syn Anton, ktorý strpčoval život i najmladšiemu Jánovi; predovšetkým za nijakú cenu nechcel pripustiť, aby Ján, ktorý si to veľmi želal, študoval.

Už v detstve sa u Jána prejavila charizma, ktorá ho sprevádzala po celý život; bola to charizma - zvláštny dar - prorockých snov. Ako deväťročný mal raz sen, v ktorom sa mu zjavilo budúce životné povolanie: výchova neskrtných chlapcov. Mal ich premeniť na dobré Božie diatky, a to nie násilím, ale kamarátskou láskavosťou, vyučovaním a vedením k nábožnému životu. Ján začal svojím spôsobom uskutočňovať toto povolanie už ako chlapec. V nedeľných popoludniach zhromažďoval chlapcov na lúke blízko rodičovského domu a tam ich zabával akrobatickými kúskami a zručnosťou, ktorú obdivovali i dospelí. Na konci predstavenia zopakoval kážeň (mal výbornú pamäť), ktorú počul doobeda v kostole. To bolo pre tých, čo neboli na sv. omši, alebo neboli pozorní pri kázni.

Keď mal Ján 11 rokov (1826), musel kvôli nevlastnému bratovi Antonovi odísť z domu. Pracoval u sedliakov a tak sa živil. Pritom sa i naďalej po nedeliach venoval apoštolátu medzi chlapcami. To trvalo tri roky. Roku 1829, teda keď mal 14 rokov, sa bližšie zoznámil s dobrým starším kňazom Donom Calosom, ktorý sa podujal učiť ho latinčinu. Veľkodušný Don Calosso po roku náhle zomrel, a tak ostal Ján Bosko ponechaný znovu sám na seba.

Konečne, keď mal Ján 16 rokov (1831), mohol sa dať s pomocou jedného strýka do riadneho štúdia. Najprv študoval v Castelnovo, potom v blízkosti mesta Chieri. Vďaka veľkému nadaniu, mimoriadnej pamäti a silnej vôli sa mu podarilo dokončiť základnú školu a gymnázium za štyri roky. Boli to najtvrdšie roky jeho mladosti. Popri štúdiu si zarábala na výživu a študijné poplatky rozličnou prácou; pracoval ako krajčírsky, tesársky, kováčsky a obuvnícky pomocník, alebo pomáhal slabším žiakom v učení. Šťastlivo všetko prekonal a na jeseň 1835 mohol vstúpiť do kňazského seminára. Čakalo ho šesť rokov štúdia filozofie a teológie. Ale i tie úspešne zvládol a 5. júna 1841 prijal kňazské svätenie.

Na radu svojho krajana a dobrodincu, svätého kňaza Jozefa Cafassa, Ján Bosko (odteraz ho volali Don Bosko) vstúpil do turínskeho kňazského ústavu, aby sa tam zdokonalil v morálnej teológii a aby sa pripravil na praktické kňazské účinkovanie. S týmto posledným však Don Bosko dlho neodkladal a využil všetky príležitosti, aby mohol začať apoštolát, ku ktorému smerovali všetky jeho doterajšie námahy a túžby. Bol to apoštolát medzi dorastajúcimi chlapcami, zvlášť medzi chudobnými a opustenými.

Prvých päť rokov práce so šarvancami bola pre Dona Boska veľká zaťažkávací skúška. Nemal patričné budovy a zariadenia, no zato zo všetkých strán doliehali ťažkosti, s ktorými musel zápasiť. Konečne 12. apríla 1846 sa pevne usadil na zlopestvom turínskom predmestí Valdocco. Tam vybudoval prvé oratórium. Bolo to miesto, kde sa chlapci mohli cez deň zhromažďovať; tam sa zabávali, tam sa podľa potreby učili katechizmus a tam sa i modlili. Pri oratóriu vznikol aj internát pre študentov a remeselníckych učňov. Napokon 20. júna 1852 tu mohol byť posvätený i nový kostol. Všetko bolo zasvätené sv. Františkovi Saleskému. Tento láskavý svätec inšpiroval duchovné ideály, život a apoštolát Dona Boska, tento svätec dal i meno jeho dielu.

A tak sa dielo Dona Boska začalo nazývať saleziánskym dielom a jeho neskoršia rehoľná spoločnosť - saleziánskou spoločnosťou.

Sv. František Saleský bol Donovi Boskovi vzorom i v jednom osobitnom odvetví apoštolátu: bol to apoštolát tlače. Je takmer neuveriteľné, že tento kňaz, ktorý bol doslova zavalený vychovávateľskou a organizačnou prácou, napísal desiatky kníh rozličného druhu. Boli to dejepisné, katechetické, asketické a vedecké knihy, životopisy svätých a významných ľudí, ba i rozprávky a divadelné hry. Okrem toho napísal veľké množstvo článkov a menších príležitostných publikácií.

Roku 1858 sa vybral Don Bosko do Ríma, kde predložil pápežovi Piovi IX. plán na založenie rehoľnej spoločnosti, ktorá by sa zaoberala výchovou chlapčenskej mládeže. Pápež predbežne súhlasil s jeho plánom a povzbudil Dona Boska, aby len pokračoval. Konečné schválenie malo prísť až po vybavení všetkých formalít neskôr.

Don Bosko bol spokojný. Doteraz sa neodvážil oboznámiť so svojím plánom ani najbližších spolupracovníkov. Ale teraz sa ich už môže otvorene spýtať, či chcú s ním spolupracovať i v novej spoločnosti. Tak sa aj stalo. Všetci okrem dvoch súhlasili. 18. december 1859 bol dňom zrodu nového spoločenstva. Začínali ho osemnásť, medzi ktorými boli iba dvaja kňazi: Don Bosko a Don Alasonatti. Ostatní boli mladí klerici.

Konečné schválenie spoločnosti však neprišlo tak chytré a tak ľahké, ako Don Bosko očakával. Vyskytli sa vplyvný neprijatci, ktorí chceli zmať sľubne sa začínajúce dielo. Don Bosko bojoval, ale ešte väčšmi sa modlil i so svojimi spoločníkmi a s chovancami, o ktorých predovšetkým išlo. Napokon 1. marca 1869 bolo v Ríme schválené založenie saleziánskej spoločnosti a 3. apríla 1874 boli definitívne odobrené aj jej pravidlá.

V zápase o konečné schválenie svojho diela sa Don Bosko najčastejšie utiekal k Panny Márii Pomocnici kresťanov. Bol to iba jeden z prejavov jeho celoživotnej úcty k Panny Márii Pomocnici. K nej sa obracal od svojho detstva. Jej zasväcoval svoje podujatia, ju prosil o pomoc v ťažkostiach, jej úctu odporúčal aj iným. Jej zasvätil i hlavný kostol saleziánskej spoločnosti v Turíne. Tento kostol, baziliku Panny Márie Pomocnice, stavali tri roky a posvätili ho 9. júna 1868.

Meno Panny Márie Pomocnice nesie aj ženská vetva saleziánskej spoločnosti, ktorej cieľom je kresťanská výchova dievčat.

Don Bosko bol veľmi zdržanlivý voči ženskému svetu a pôvodne sa nechcel zaoberať výchovou dievčat. Na naliehanie vážených kňazov a cirkevných hodnostárov napokon roku 1872 založil spolu s Máriou Dominikou Mazzarellovou ženskú rehoľnú spoločnosť, ktorú nazvali dcéry Panny Márie Pomocnice. Hlavnou úlohou saleziánskych rehoľníčok bola výchova dievčat a spolupráca s mužskou vetvou saleziánov, kde a ako to okolnosti vyžadovali. Dcéry Panny Márie Pomocnice urobili však veľa práce aj na iných poliach apoštolskej činnosti, najmä na poli tlače a v zámořských misiách.

Popri všetkej geniálnosti by Don Bosko nebol mohol vykonať také veľké veci, keby nebol mal široký okruh ochotných spolupracovníkov a dobrodincov zo všetkých vrstiev veriacich. Vedel, že ich budú potrebovať aj pokračovatelia v jeho diele. Okrem toho chcel, aby títo veľkodušní priatelia mali účasť na duchovných dobrách saleziánskej spoločnosti. Preto pre nich založil roku 1876 osobitné združenie saleziánskych spolupracovníkov. Začal pre nich vydávať i pravidelný bulletin (Bolletino Salesiano - Saleziánske zvesti), ktorý postupne vychádzal vo viacerých rečiach v rozličných častiach sveta.

V roku 1874, keď v Ríme schválili pravidlá saleziánskej spoločnosti, mali saleziáni už desať ústavov v severnom Taliansku a jeden dom na francúzskej pôde, v meste Nice. O rok neskôr odchádzala prvá skupina saleziánov do misií v Južnej Amerike. Viedol ju Don Cagliero, ktorý sa neskôr stal prvým saleziánskym biskupom a kardinálom. Takto sa Don Bosko po mnohých útrapách a bojoch mohol tešiť z úspešného rozvoja diela, ktorému venoval všetky životné sily.

Don Bosko zomrel 31. januára 1888. Saleziánska spoločnosť mala vtedy už 6 inšpektórií (rehoľných provincií), v ktorých bolo 57 domov so 774 rehoľníkmi a 276 noviciami.

Svätý zakladateľ saleziánov mal za života dosť neprajníkov, ale i veľa obdivovateľov. Ba i mnohí nepriatelia napokon zmenili svoj postoj a ctíli si mimoriadneho kňaza a apoštola. Museli obdivovať jeho inteligenciu, energiu, srdečnosť a bezhraničnú veľkodušnosť i obetavosť, s akou dal všetky svoje schopnosti do služby Bohu a do služby opustenej mládeže. K tomu pristúpili mimoriadne dary, ktorými Boh vyznačil svojho služobníka, ako dar prorocstva, dar poznania skrytých vecí a myšlienok, dar uzdravovania.

Úcta k Donovi Boskovi pokračovala i po jeho smrti a vzrastala so vzrastaním jeho diela. Cirkev nemeškala so schválením tejto úcty. Roku 1907 vyhlásila Ján Boska za ctihodného, roku 1929 za blahoslaveného a roku 1934 za svätého. Pápež Pius XI. vyhlásil roku 1936 sv. Jána Boska za patróna katolíckych vydavateľov a Pius XII. roku 1958 za nebeského ochrancu učňovskej mládeže.

Dielo sv. Jána Boska sa úspešne uchytilo a rozvíjalo i na Slovensku. Prvým pôsobiskom saleziánov na Slovensku bol Šaštín. Dvaja slovenskí saleziánski kňazi, ktorí predtým vyštudovali v Taliansku, sa tu usadili roku 1924 pri pútnickom chráme Panny Márie Sedembolestnej, Patrónky Slovenska. Z tohto semiačka vyrástol za 25 rokov košatý strom. V roku 1949 mali saleziáni na Slovensku už 13 domov s 280 rehoľníkmi. Násilná likvidácia v apríli 1950 znemožnila ďalšie účinkovanie saleziánskej spoločnosti na Slovensku. Viacerí slovenskí saleziáni však pokračujú v práci v zahraničí, kde robia veľa dobrého pre Cirkev i pre svojich spolurodákov.

Literatúra:

ONDRUŠ, R.: Blízki Bohu i ľuďom. Tatran Bratislava 1991 x